

"Немамо никог ближег". Интервју епископа ремезијанског Стефана

Дана 11. марта 2024. године упокојио се представник Српске Православне Цркве при Патријарху московском и целе Русије, настојатељ обновљеног Српског Подворја у Москви, епископ моравички Антоније (Пантелић). Опело у Саборном храму Христа Спаситеља обавили су Патријарх московски и целе Русије Кирил и Патријарх српски Порфирије. Синод Српске цркве именовало је епископа ремезијанског Стефана за наследника епископа Антонија. После годину дана службе у Москви епископ Стефан је за Весник Московске Патријаршије говорио о свом путу и српским светињама, као и о блаженопочившем епископу Антонију, стању на Косову и излечењу раскола са Македонском Црквом.

Владико, како је протекла прва година Вашег служења у руској земљи?

Најупечатљивији моменат у протеклих годину дана, колико се налазим на месту старешине Подворја Српске Православне Цркве у Москви, свакако је било опело и сахрана мог претходника, блаженопочившег Епископа моравичког Антонија (Пантелића). Чињеница да су служењем свете Литургије у храму Христа Спаситеља у Москви началствовала два патријарха, руски Кирило и српски Порфирије, много говори о брижним и племенитим односима наша два братска православна народа. Величанствени амбијент спомен-храма руске славе и херојског подвига, анђеоско појање Патријаршијског хора катедралног храма, искрене молитве окупљене пастве – све то ме је потакло да осетим сву красоту „Трећег Рима“. Оно што сам тада спознао, а у што сам чврсто и сада убеђен јесте да је Бог са нама, подједнако и у радости и у невољи. У томе се и огледа сва лепота Православља и јединство наших словенских народа.

Молим Вас да нам кажете нешто више о себи. Због чега сте, након завршене Богословије, а будући студент Богословског факултета у Београду, отишли у војску и шта је то касније утицало на Вас да се определите за монаштво?

- Као што је то случај у Русији, тако је и код нас, у то време, служење војног рока било обавезно. Иако сам био студент, што је опет подразумевало то да, на одређено време, могу одложити одлазак у војску, ипак сам одлучио да је потпуно природно испунити свој дуг према отаџбини и одслужити армију. Нећу погрешити ако кажем како је један од кључних разлога било нехумано бомбардовање тадашње Југославије од стране НАТО пакта 1999. године, које је са собом однело и многе цивилне жртве, међу којима су била и невина деца. Након армије, свет за мене више није био исти, због чега се и јавила жеља за узвишенијим и трајним вредностима – за монашвом.

Манастир Острог, где сте отпочели свој монашки пут, јесте једна од највећих српских светиња. Да ли нам можете рећи нешто више о овом манастиру?

- Попут великих духовних центара и места ходочашћа у Руској Православној Цркви, као што су то: Тројице-Сергијева лавра, Кијево-Печерска лавра, Серафимо-Дивјејевски манастир, Оптина Пустиња, Псково-Печерски манастир, Почајевска лавра, Полоцки манастир и други, тако је и српска земља богата многим древним светињама. По народном поштовању не само православних Срба, већ и муслимана и католика, између свих њих се издваја чувени Острошки манастир у којем почивају мошти Светог Василија Острошког Чудотворца. Након завршене војне обуке почео сам размишљати о томе шта и куда даље. Сећам се да ми је у тренутку синнула мисао, својеврсни позив Свише, како треба да се запутим у манастир Острог. Исте ноћи сам то и учинио... Онога часа када сам упознао острошког игумана Лазара (Аџића) (+2000) нашли су се одговори на сва моја животна питања. То је био редак монах и свештеник кадар да у сваком човеку види и препозна оно најбоље. Будући да су ту долазиле реке народа, углавном они којима је помоћ била најпотребнија, отац Лазар је свима излазио у сретање, помажући све, а нарочито децу и младе. Међу многобројним стипендистима манастира Острога нашао сам се и ја, што ми је, итекако значило у мом школовању. Време проведено у Острогу поред кивота Светог Василија остало ми је урезано у памћењу као најзначајнији период мог духовног узрастања.

Ваше студирање у Московској духовној академији је трајало неколико година. Који су то momenti који су Вам се нарочито урезали у Ваше сећање, а да се тичу времена студирања?

- Већ сам поменуо да сам у Тројице-Сергијеву лавру допутовао, сада већ давне 2003. године, како бих се уписао на прву годину студија на Московској духовној академији. Нас Срба студената било је много и представљали смо једну праву малу дијаспору. Па ипак захваљујући предусретљивости професора и ђака московских духовних школа, сви смо врло брзо били прихваћени као род најрођенији, због чега смо се и осећали као свој на својему. Школска управа нам је чак благословила да суботом, у једном од манастирских храмова можемо служити Литургију на српском језику. Прва мисао која ми прође кроз главу када помислим на Академију јесте академски храм Покрова Пресвете Богородице и богослужења на којима смо учествовали сваког дана у седмици: акатист средом увече, заједничка вечерња молитва у 22:00, недељне и празничне Литургије, помени и сећања на професоре и ђаке Академије. На њима су доминирали чудесни хорови обједињени под руководством „музикалне душе“ Тројице-Сергије лавре – архимандрита Матеја (Мормила). Наравно, ту су и незаобилазни снег и студен у грлу, оштри ледени ветар, што и одговара суровој клими Сергијевог посада – бар онако како смо је ми, балкански студенти, лично доживљавали на својој кожи.

Ваше монашко служење је везано и за манастир Липље у Републици Српској. Реците нам нешто више о том манастиру и, уопште, о том делу Српске Републике.

- Ако говоримо о Републици Српској у оквиру Босне и Херцеговине – где сам и ја рођен, важно је имати у виду како је она окружена, нимало пријатељски настројеним државама – чланицама НАТО-а (изузетак је само Република Србија). У њеном западном делу смештен је прелепи манастир Липље који је, према летописима основан још у 13. веку. Делећи судбину свог народа и манастир је, током своје бурне историје, трпео многа искушења. Ништа боља ситуација није била и приликом грађанског рата 1992-1995. Па ипак, благодарећи Господу и Пресветој Богородици којој је манастир и посвећен (празник Благовести), након последњег рата је дошло до духовне обнове народа целог краја која ће, као коначни резултат, довести до увођења веронауке у школе и то као обавезног предмета. Овај истински рај на земљи, са својим добрим и племенитим људима, сведочи о вишевековном постојању Срба на тим просторима.

Које су биле Ваше прве мисли када сте назначени на место старешине Српског подворја у Москви?

- На место другог старешине обновљеног Подворја Српске Православне Цркве у Москви сам изабран по препоруци Његове Светости Патријарха српског Порфирија и то на седници Светог Архијерејског Синода одржаној 18. априла 2024. године. У том тренутку сам се налазио у нашем Подворју у Москви где је, у име Синода Српске Православне Цркве, требало да обавим четрдесетодневни помен владици Антонију. Узимајући у обзир све околности, те да пред Богом ништа није случајно већ је део једног ширег плана, што многи од нас често не препознају, ипак сам прихватио вољу Цркве. Такође, свестан чињенице како је то пут којим морам поћи, а који са собом носи и превелику одговорност, у тој одлуци сам препознао прст Божји. Могуће је и да ћу звучати помало нескромно ако кажем једну очигледну истину како ме је овим избором Бог заправо помиловао.

Који светитељи су најпоштованији међу православним Србима?

- Малочас сам поменуо Светог Василија Острошког према којем наш народ гаји велико страхопоштовање због чега га и зовемо „живим“ свецом. Поред њега, ту су: Свети Сава, први Архиепископ српски – школска слава свих ђака, затим Свети Стефан Дечански – краљ и мученик, Свети владика Николај – „Лира Духа Светога“, отац Јустин Поповић – један од највећих стручњака за Достојевског, као и многи светитељи који су се прославили широм српских земаља. Верујем да многи то знају, али исто тако неће бити сувишно поменути и то како су се мошти Свете Петке више од једног века налазиле у Србији (данас у Јашију у Румунији), због чега ће у православном свету стећи епитет „Параскева Српска“.

Ове године се обележавају два значајна јубилеја: 825 година од престављења Преподобног Симеона Мироточивога и 700 година од престављења Светог Никодима Српског. Чиме су се истицали ови Божји угодници?

- За мене, лик великог жупана Стефана Немање – Светог Симеона Мироточивога, представља идеал земаљског владара из чијег житија многи савремени државници могу извући важну поуку. Будући ујединитељ српских земаља, и неко ко је, оставивши сву славу овога света, пошао за Христом, својим плодноним делима је задужио целокупни свој народ. Поред Србије он је поштован и у другим помесним Православним Црквама. Тако ће у време руског цара Ивана Васиљевича Грозног, култ Светог Симеона, Светог Саве и Светог цара Лазара бити распрострањен по целој Русији о чему сведоче и њихове фреске у Архангелском сабору Московског Кремља. Године 2021. године откривен је импозантни споменик Стефану Немању у

Београду, дело руског скулптора Александра Јулијановича Рукавишњихова, чиме је уједно исправљена једна историјска неправда да родоначелник светородне лозе Немањића у српској престоници нема свој споменик. Занимљиво је и то да је Свети Симеон Мироточиви крсна слава Спортског друштва „Црвена Звезда“. Попут Светог Симеона, и Свети Никодим, Архиепископ српски, је иза себе оставио многа духовна блага, међу којима се истичу писана дела и преводи на српскословенски језик.

Ваша кандидатска дисертација у Московској духовној академији је била посвећења Преподобном Јустину Ћелијском. Ко је био отац Јустин и због чега сте одабрали да се бавите његовом личношћу?

- Делећи своје прве и, уједно најзначајније утиске о студирању у Московској духовној академији, направио бих непоправљиву грешку када не бих поменуо мени најдражу личност у Лаври – професора Алексеја Ивановича Сидорова. Управо он је био главни „кривац“ што је моја кандидатска дисертација била посвећена највећем теологу с краја прошлог века – Светом ави Јустину. Избор теме нимало није био случајан, јер је за мене, тада још младог монаха, Јустин Поповић представљао монашки узор на кога сам се угледао и коме сам се молио. Иначе, када ме питају ко је за мене највећи духовни ауторитет, ја обично одговорим како је отац Момо Кривокапић (парох которски, +2020) мој духовни отац, а Свети Јустин Ћелијски мој духовни деда.

Како бисте описали тренутне односе између Руске Православне Цркве и Српске Православне Цркве?

- Последњих седам година (од 2017) обављао сам послушање старешине храма Светог Саве у Београду. Налазећи се на једној таквој високој и, у исто време, веома одговорној функцији имао сам прилику да угостим многе црквене и државне делегације из целог света, међу којима и из братске Русије. Такође, био сам члан разних међународних делегација – на првом месту оних које су се тицале српско-руских односа. Све оно што сам могао да приметим, а што важи и данас, јесте да односи између Цркве и државе – како у Србији, тако и у Русији – кроз сву историју никада нису били бољи. То исто важи и за односе наша два братска словенска народа, као и за односе између наше две сестринске Православне Цркве. Као што Срби немају нити могу имати неког ближег од Русије тако ни Руси не могу имати било кога ко им је већи и искренији пријатељ од Срба. Ова својеврсна симфонија и јединство обе Цркве и државе сведочи једну очигледну истину, а то је да смо увек на истој страни – страни правде и победе.

Прошле године, Његова Светост Патријарх српски Порфирије је посетио град Москву. Повод је био тужан јер се тада упокојио Ваш претходник, Епископ моравички Антоније. Да ли су у плану нове посете?

- Као што сте то већ поменули, прошле године је Његова Светост Патријарх српски Порфирије први пут – у својству Патријарха, боравио у незваничној посети Русији и Руској Православној Цркви. Да, повод је био тужан, иако се у срцима окупљених, а што сам већ нагласио, осетила радост васкрсења и светост тренутка у вечности. У новембру месецу прошле године, а поводом обележавања стогодишњице Руског подворја у Београду, Његово Високопреосвештенство Митрополит волоколамски Антоније, заједно са члановима делегације Руске Православне Цркве, боравио је у вишедневној посети Србији и Републици Српској. Поред служења свете Литургије, којом је началствовао Патријарх српски уз саслужење више митрополита Српске Цркве, уприличени су сусрети са председником Републике Србије г. Александром Вучићем, председником Републике Српске г. Милорадом Додиком и председником Владе Републике Србије г. Милошем Вучевићем. Верујем да ће и у месецима који су пред нама бити организовани многи сусрети на црквеном и државном нивоу који ће имати за циљ унапређење наших односа на

МНОГИМ ПОЉИМА.

Владика Антонија су много поштовали у Москви. Колико сте га добро познавали?

- Први сусрет са епископом Антонијем се одиграо приликом мог доласка у Москву. Како је владика Антоније лично дочекивао све нове студенте на аеродрому и представљао их ректору и професорима Академије, тако је било и у мом случају. Међутим, оно што мало ко зна, а што се догодило након што сам слетео на међународни аеродром „Шереметјево“ у Москви, јесте то да смо имали удес возећи се колима. На сву срећу нико није пострадао. Присећајући се тог догађаја, а с обзиром да је само са мном доживео саобраћајну незгоду, верујем да је и то био неки знак... Као студент Академије и јерођакон у чину код владике Антонија сам служио скоро сваке недеље и већег празника. Касније, када сам изабран за Епископа, често смо служили заједно приликом многих црквених догађаја и свечаности. Много ме је изненадила вест када сам чуо да је болестан, а још више када се упокојио.

У Русији се сећају и поштују многе блаженопочивше српске архипастире, као што су то патријарх Павле, патријарх Иринеј, митрополит Амфилохије. Да ли сте их лично познавали?

- Слава Богу што су у нашој Цркви, а чега смо сви ми били сведоци, у двадесетом веку живели такви Божји људи као што су то били Патријарх српски Павле – који ме је послао на школовање у Русију (а по препоруци Митрополита бањалучког Јефрема, одликованог од стране председника В. В. Путина орденом „Дружбе“), затим Патријарх српски Иринеј – који ме је изабрао за свог викара, као и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије – под чијим будним оком сам завршио Цетињску богословију. У питању су истинске духовне громаде од којих је свако могао много научити. То су били архијереји „старог кова“ којима је увек и испред свега на првом месту био интерес Цркве.

Пастирска брига Српске Цркве покрива и подручје Црне Горе, Босне и Херцеговине, Хрватске, Словеније. Каква је тренутна ситуација у тим земљама?

- Што се тиче пастирске бриге Српске Цркве у више поменутих земљама, ситуацију у истим бисмо тек донекле могли упоредити са државама насталим распадом Совјетског Савеза. Кажем донекле, јер ми данас немамо отворени сукоб и кршење основних људских права као што је то сада случај у Украјини, што, опет, не значи да га нисмо имали у годинама које су иза нас. Без обзира што је представљала комунистичку творевину, а будући да је то била једна земља, Црква је ипак проналазила начин да управља својим епархијама и парохијама на тлу мултиетничке државе каква је била СФРЈ. Њеним распадом појавиле су се нове државе, нове нације, па чак и нови језици... Најбољи пример јесте Косово и Метохија – отуђени или, боље речено, узурпирани део Србије.

Због чега је простор Косова и Метохије толико важан за Српску Цркву?

- Ако бисмо покушали да савременим језиком опишемо важност Косова и Метохије, тј. да дамо одговор на питање шта оно представља за нашу Цркву и српски народ, најпре бисмо морали пронаћи исте или сличне појмове код других – православних народа. Често у хришћанској литератури можемо сусрести изразе, попут „Небеског Јерусалима“, „Святая Русь“ и сл. Као што је познато, у питању су својеврсне метафизичке представе земље (простора) као највеће светиње – душе једног народа. Шта више, оне су проткане најузвишенијим идеалима који су неодвојиви део православног хришћанства. Сведоци смо и свега онога што се данас догађа на тлу Украјине, на просторима древне Кијевске Русије где се одиграо један од најважнијих догађаја – „Крещение Руси“ (988). Ако узмемо у обзир чињеницу како је то био један нови почетак у историји руског

народа, тако исто и Косово и Метохија представља прекретницу у јачању српског националног идентитета. Преломни тренутак, свакако је била Косовска битка 1389. године, на основу које ће се изродити и чувени „Косовски завет“. Управо он постаје срж српске епике (епске народне поезије) где се на прво место ставља жртва којом се задобија Царство небеско.

Један од задивљујућих догађаја било је помирење између Српске Православне Цркве и Македонске Православне Цркве. Како се Српска Црква одважила на тај корак?

- Сваки раскол (шизма) у Цркви, као што и сама реч каже, представља цепање ризе Господње и, као такав, неминовно са собом носи катастрофалне последице. У историји хришћанства сусрећемо поприличан број раздора од којих многи никада нису били превазиђени. Када је у питању, сада већ зацељени раскол са Македонском Православном Црквом – Охридском Архиепископијом важно је напоменути како он није био исти, па ни сличан расколу до ког је дошло на тлу Украјине („ПЦУ“). Па ипак, без обзира на то што су клирици Македонске Православне Цркве поседовали апостолско прејемство, то им није дало за право да слободно могу остварити евхаристијско јединство са другим Православним Црквама. Захваљујући одважности нашег Патријарха, као и трезвености клира у Северној Македонији, након више од пет деценија напоскон је било успостављено канонско јединство, чиме је Македонска Православна Црква уписана у диптих канонских помесних Православних Цркава. Врхунац јединства било је служење Литургије помирења у Саборном храму Светог архангела Михаила у Београду 5. јуна 2022. године, када је Његова Светост Патријарх српски Порфирије уручио Митрополиту скопском Стефану томос којим се потврђује аутокефалност Македонске Православне Цркве. Присећајући се поменутог богослужења, слободно могу да кажем како сам се осећао као да сам у неком другом, паралелном свету, испуњеном блаженством, миром и спокојем.

Како народ у земљама које чине канонску територију Српске Цркве доживљава Патријарха српског Порфирија?

- Како без православне вере предака данас није могуће замислити право Србина, исто тако је немогуће замислити Српску Цркву, без њеног поглавара - Патријарха српског. Још као игуман манастира Ковиљ у Епархији бачкој, Његова Светост је стекао велики углед међу верницима свих религија. Да је то заиста тако могли смо се уверити и приликом служења на челу Митрополије загребачко-љубљанске. Ступајући на трон патријараха српских, његов ауторитет је још једном био потврђен – нарочито међу младима. Оно што свакако треба имати у виду јесте то да нимало није лако управљати кормилом Српске Цркве, тим пре у време када се иста од стране Запада и, што је можда још горе, од стране наших најближих суседа, доживљава као „рушилачки и реметилачки фактор“ у друштву. Пратећи изјаве и ставове нашег Патријарха можемо приметити како се он бори за очување мира и јединства свих народа у окружењу, упорно позивајући на поштовање основних људских права. То је један од основних разлога због којих се молимо да га Бог поживи на многа блага љета како би и даље водио нашу Цркву путем Светосавља, штитећи је од свих напада и зала овога света.

Шта видите као највећи задатак Вашег служења у Русији?

- За крај нашег разговора морам открити једну истину, а то је да ми је указана велика част да, као српски владика, служим у великој руској православној земљи. Руско гостољубље, равно оном авраамовском, осећа се на сваком кораку руске престонице, али и шире. Боравећи у посети Санкт Петербургу, Сергијевом Посаду, Јекатеринбургу, Казању и другим местима лично сам се уверио у љубав и ширину руске душе. Јачање духовних, културних и спортских веза наших народа и јесте мој основни позив и задатак који ћу, надам се, испунити онако како се то од мене очекује. Снагу ми даје чињеница да у Русији студира много наших студената: теолога, правника, инжењера, ИТ

стручњака, те да се спортом професионално бави велики број наших спортиста. Верујем да ће исто или бар слично бити и са стране Русије и да ће и у Србију и Републику Српску доћи руски студенти и спортисти, чиме бисмо заокружили нашу мисију и послали праву слику свету о јединству два словенска братска народа.

Извор:

serbskoe-podvorie.ru

/ **<https://spc.rs/sr/news/aktuelno//13602.episkop-remezijanski-stefan-intervju-dat-zurnalu-moskovske-pa...>**

Извор: <https://mospat.ru/sr/news/93017/>